28.3.2021

Asia: Laurea-ammattikorkeakoulun lausunto HE 241/2020 vp Hallituksen esitykseen eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Laurea-ammattikorkeakoulu kiittää Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa lausuntopyynnöstä, joka koskee HE 241/2020 vp Hallituksen esitykseen eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamista. Laurea-ammattikorkeakoulu esittää seuraavat huomiot:

Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustointa koskevan uudistuksen tavoite kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua on kattava ja perusteltu. Erityisesti Laurea-ammattikorkeakoulu tarkastelee lakiesitystä ammattitaitoisen työvoiman saannin turvaamisen näkökulmasta.

Esityksessä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä vastaisi 21 hyvinvointialuetta, joiden vastuulle koottaisiin sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon perus- ja erikoistason sekä pelastustoimen järjestämisvastuu. Hyvinvointialueet muodostuisivat pääsääntöisesti nykyisen maakuntajaon perusteella (18 maakuntaan). Poikkeuksena Uudenmaan maakunnan alue, jossa toimisi neljä hyvinvointialuetta. Terveydenhuollon järjestämisvastuu olisi hyvinvointialueilla, mutta Uusimaalla sen jakautuisi laissa ja järjestämissopimuksessa määriteltävällä tavalla alueen hyvinvointialueiden, Helsingin sekä HUS-yhtymän välillä, mikä aiheuttaa Laurea-ammattikorkeakoulun näkökulmasta lisähuolta **harjoittelusopimusten sisällöllisestä erilaisuudesta hyvinvointialueiden välillä sekä sopimusten neuvottelun ja ylläpidon aiheuttaman työmäärän kasvua ja resurssien tarvetta.**

Ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden pakolliset harjoittelut toteutuvat pääosin ammattikorkeakoulun sijaintimaakunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen organisaatioissa, mutta myös maakunnan ulkopuolella sijaitsevissa organisaatoissa. Lisäksi on ammattikorkeakouluja, joilla on yksiköitä useamman maakunnan alueella. Lakiuudistuksessa mainittujen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalveluissa tulee olemaan harjoittelijoita eri ammattikorkeakouluista, minkä vuoksi on riskinä, että sopimusten kirjavuus ja suuri määrä tulee aiheuttamaan ylimääräistä työtä ja lisäkustannuksia sekä ammattikorkeakouluille että sosiaali- ja terveyspalveluja tarjoaville organisaatioille ja niiden toimintayksiköille. STM:n tekemän selvityksen mukaan ammattikorkeakoulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden välillä oli vuonna 2017 yli 13 700 harjoittelusopimusta, joita myös säännöllisesti päivitetään.

Sote-alan opiskelijoiden harjoittelupaikkojen riittävyyden turvaaminen. Ammattikorkeakoulut kouluttavat suurimman osan sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivista osaajista. Koulutukseen kuuluu ammattipätevyyden edellyttämä ohjattu harjoittelu. Laki esityksessä ei oteta kantaa siihen, miten harjoittelu järjestetään ja miten varmistetaan, että kaikille sote-alan koulutuksessa oleville pystytään takaamaan yhtäläiset edellytykset laadukkaaseen harjoitteluun kaikilla hyvinvointialueilla. Jo nyt ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden harjoittelupaikoista on puutetta ja tulevaisuudessa tarve alan koulutuksen lisäämiseen on ilmeinen. Ammattitaitoisen työvoiman saanti edellyttää sujuvaa opintojen edistymistä, jossa harjoittelupaikan saaminen on keskeinen.

Esitämme, että harjoittelun järjestäminen liitetään lakiesityksessä olevaan valtioneuvoston strategiseen ohjaukseen, joka kohdistuu rahoituksen ja palvelujen turvaamisen kannalta keskeisiin asioihin, jollaisena alan opiskelijoiden harjoittelu tulisi nähdä. Lakiesityksen mukaan valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollolle. Näihin tavoitteisiin tulisi sitoa myös alan opiskelijoiden harjoittelun

takaaminen. Tällöin sote-alan harjoittelun järjestämisen vastuu on viidellä yhteistyöalueella valtioneuvoston koordinoimana ja hallinnollisesti ohjattuna sitouttaen kaikki palvelujen tuottajat, myös yksityiset, tarjoamaan alan opiskelijoille tietyn määrän harjoittelupaikkoja ja -jaksoja. Samalla luovuttaisiin erillisistä ammattikorkeakoulujen maksamista harjoittelukorvauksista ja päästäisiin pois erittäin työläästä ja kalliista harjoittelusopimusten jatkuvasta ylläpidosta ja harjoittelumaksujen laskuttamisesta.

Harjoittelumaksujen poistumista koskeva esitys valmisteltiin viime vaalikaudella käsittelemättä jääneeseen sote-järjestämislakiin. Nykyisessä tilanteessa valtio korvaa lääkäri ja hammaslääkärikoulutuksen kustannukset sosiaali- ja terveysministeriön antaman terveydenhuoltolain nojalla tehtyjen valtion terveydenhuollon koulutuskorvauksia koskevien asetusten mukaisesti: sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksiin ja yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista (1125/2013) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksen perusteista vuonna 2020 (475/2020). Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä poistuivat harjoitteluohjausmaksut. Laki uudistuksen yhteydessä tulisi ottaa sote-alan opiskelijoiden harjoitteluun käyttöön lääkäri ja hammaslääkärikoulutusta vastaava valtion korvauskäytäntö ja poistaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelumaksut.

Ammattilaisten osaamisen täydentämisen ja uudistamisen osalta lakiesitys jää puutteelliseksi, koska se ei selkeästi linjaa jo työelämässä toimivien sote -alan ammattilaisten osaamisen uudistamista. Terveydenhuollon ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksesta säädetään terveydenhuoltolain 5 §:ssä niin että kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on huolehdittava siitä, että terveydenhuollon henkilöstö, mukaan lukien sen yksityisen palveluntuottajan palveluksessa oleva henkilöstö, jolta kunta tai kuntayhtymä hankkii palveluja, osallistuu riittävästi terveydenhuollon täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutuksen sisällössä on otettava huomioon henkilöstön peruskoulutuksen pituus, työn vaativuus ja tehtävien sisältö. Terveydenhuoltolaki sisältää myös säännökset siitä, miten koulutuksesta aiheutuneet kustannukset korvataan perus- tai erikoistumiskoulutuksen osalta muulle terveydenhuollon toimintayksikölle kuin yliopistolliselle sairaalalle. Lisäksi terveydenhuoltolaissa säädetään lääkärien ja hammaslääkärien tietyistä lisä- ja täydennyskoulutuksista aiheutuvien kustannusten sekä sairaanhoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen kustannusten korvaamisesta terveydenhuollon toimintayksiköille. Lisäksi terveydenhuollon täydennyskoulutuksesta on säännöksiä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994).
”Sote-järjestämislain 59 §:n mukaan hyvinvointialueen olisi huolehdittava siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö osallistuu riittävästi oman alansa täydennyskoulutukseen. Henkilöstön täydennyskoulutuksessa olisi otettava huomioon henkilöstöön kuuluvien peruskoulutuksen pituus, työn vaativuus ja tehtävien sisältö. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä täydennyskoulutuksen sisällöstä, laadusta, määrästä, järjestämisestä, seurannasta.”

Näkemyksemme mukaan työssä olevan sote henkilöstön osaamisen varmistaminen ja uudistaminen tulisi määritellä osaksi valtioneuvoston ohjausta ja sisällyttää yhteistyöalueen kanssa laadittaviin tavoitteisiin ja viedä osaksi hyvinvointialueiden kanssa tehtäviä yhteistyösopimuksia. Erikoisosaamisen osalta tulisi varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivien erikoisosaajien riittävä määrä ja laatu niin, että resurssia on varattuna koulutuksen kustannuksiin sekä osaamisen kehittämiseen tarvittavaan työaikaan.

Pelastustoimen kehittämis-, tutkimus- ja koulutustoiminta. Laurea ammattikorkeakoulu pitää tärkeänä, että kattava valtakunnallisen oppilaitosyhteistyön merkitys huomioidaan lakien valmistelussa. Lausunnolla olleiden ehdotusten säädösosissa ei suoraan oteta kantaa pelastustoimen koulutuksen järjestämiseen, mutta siihen viitataan perusteluosassa kappaleessa 2.5.2. tuomalla esille valtion vastuu koulutuksen järjestämisestä Pelastusopistosta annetun lain mukaan. Pelastustoimen kehittämis-, tutkimus ja koulutustoiminnasta säädettäessä olisi selkeämmin tuotava esiin mahdollisuus yhteistyöhön niin koulutus- kuin TKI-toiminnassa Pelastusopiston ja muiden oppilaitosten välillä. Vaikka Pelastusopisto vastaisikin ammatillisesta peruskoulutuksesta, voidaan onnettomuuksien ehkäisyyn, normaaliolojen häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautumiseen liittyvää perus- ja täydennyskoulutusta antaa myös muissa oppilaitoksissa.

28.3.2021

Muun kuin pelastustoimen operatiiviseen pelastustoimintaan liittyvän täydennyskoulutuksen osalta monipuolinen oppilaitosyhteistyö hyödyntää resurssien näkökulmasta myös pelastuslaitoksia. Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn ja varautumisen koulutuksen mahdollistaminen useammilla paikkakunnilla voi edesauttaa pelastustoimen palvelutason ylläpitoa tarjoamalla lisäresurssia henkilöstön täydennyskouluttamiseen. Koulutusyhteistyö mahdollistaa kehittyviä urapolkuja pelastustoimen henkilöstölle sekä vahvistaa pelastustoimen alueellista toimijuutta ja työnantajamielikuvaa.

Vantaalla 31.3.2021

Jouni Koski

toimitusjohtaja, rehtori

Laurea ammattikorkeakoulu Oy